

Respekt för rättigheter?

– vad har hänt två år senare

Funktionsrätt Sverige 3 december 2021

Text: Mia Ahlgren, Monica Klasén McGrath och Agneta Söder.

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	3
Inledning	5
Sammanfattning	6
Vad har hänt med rekommendationerna under 2021?	7
Ny strategi för uppföljning av funktionshinderspolitiken	8
Rapportering och dialog med FN	9
Tematisk översikt av vad som hänt 2021	10
Tema lag och genomförande, artiklarna 1-5, 13 och 33	10
Tema tillgänglighet, artikel 9, 11 och 20.....	12
Tema självbestämmande, artikel 12 och 19	13
Tema barn, familj och utbildning, artikel 7, 23 och 24.....	15
Tema tvångsvård, suicid, våld, artiklarna 10 och 14-17	17
Tema hälsa, artiklarna 25, 26 och 30	18
Tema arbete och försörjning, artiklarna 27 och 28	20
Tema demokrati, medborgarskap och yttrandefrihet, artiklarna 18, 21 och 29	21
Tema medvetandegöra, statistik och intersektionalitet, artiklarna 6, 8, 22, 31 och 32	23
Nästa steg inför dialog med övervakningskommittén	24
Bilaga 1 Våra rekommendationer i kortversion	25
Artikel 1 - 4 Syfte, Definitioner, Allmänna principer, Allmänna åtaganden	25
Artikel 5 Diskriminering	26
.....	26
Artikel 6 Kvinnor	26
.....	27
Artikel 7 Barn	27
Artikel 8 Medvetandegöra	27
Artikel 9 Tillgänglighet	28
.....	29

Artikel 10 Rätten till liv	29
Artikel 11 Risksituationer och humanitära nödlägen.....	29
.....	30
Artikel 12 Likhet inför lagen.....	30
Artikel 13 Rätt till rättssystemet.....	30
.....	31
Artikel 14 Frihet och personlig säkerhet	31
Artikel 15 Rätt att inte utsättas för tortyr.....	31
Artikel 16 Rätt att inte utsättas för utnyttjande, våld eller övergrepp	32
Artikel 17 Skydd för personlig integritet	32
Artikel 18 Rätt till fri rörlighet och medborgarskap	32
Artikel 19 Rätt att leva självständigt och delta i samhället.....	33
Artikel 20 Personlig rörlighet	34
Artikel 21 Yttrandefrihet, åsiktsfrihet och tillgång till information	34
Artikel 22 Respekt för privatlivet	35
Artikel 23 Respekt för hem och familj	35
.....	35
Artikel 24 Utbildning.....	35
Artikel 25 Hälsa	36
Artikel 26 Habilitering och rehabilitering	37
Artikel 27 Arbete och sysselsättning.....	38
Artikel 28 Tillfredsställande levnadsstandard och social trygghet	39
Artikel 29 Deltagande i det politiska och offentliga livet.....	39
Artikel 30 Deltagande i kultur, rekreation, fritids-verksamhet och idrott.....	40
Artikel 31 Statistik	41
Artikel 32 Internationellt samarbete	41
Artikel 33 Nationellt genomförande	41

Inledning

I november 2021 hade 182 stater, inklusive EU, ratificerat FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, Funktionsrättskonventionen. Sveriges riksdag antog konventionen redan 2008 och den började gälla året efter.

I april 2014 fick Sverige rekommendationer från FN som stöd i arbetet med att fullgöra sina åtaganden. Den 22 oktober 2019 lämnade regeringen sin andra och tredje rapport till FN.

Den 3 december 2019 lanserade Funktionsrätt Sverige rapporten "Respekt för rättigheter?"¹ som utgör civilsamhällets granskning av hur Sverige efterlever FN:s funktionsrättskonvention. Rapporten togs fram i bred samverkan mellan organisationer som företräder rättighetsbärare – personer med funktionsnedsättning och organisationer för mänskliga rättigheter. I rapporten konstateras stora brister på en rad områden, men här finns också förslag till rekommendationer som riktar sig till regering, riksdag och beslutsfattare i regioner och kommuner.

Hela lanseringen påverkades av pandemin, men redan i mars 2020 startade vi en webinarieriserie² på olika teman kopplade till rapporten. I september 2020 lanserades en kampanjsida för rapporten www.respektforrattigheter.se. Under 2021 har vi bjudit in politiker till webinarierna. Syftet är att sprida kunskap om vårt arbete och om rapporten, om våra uppföljningar och nyheter samt skapa förutsättningar för alla som vill engagera sig i vårt arbete för funktionsrätt.

I november 2020 genomförde representanter för de organisationer som gjorde granskningen under 2019 en enklare uppföljning av vad som hänt under året.

Hösten 2021 har intressepolitiska utredare på Funktionsrätt Sverige genomfört en liknande bedömning av utvecklingen under året.

¹ <https://funktionsratt.se/wp-content/uploads/2020/11/respekt-for-rattigheter-rapport.pdf>

² <https://funktionsratt.se/sidor-utanfor-menyn/webbinarier-om-rapporten-respekt-for-rattigheter/>

Sammanfattning

Denna rapport innehåller en översiktlig genomgång av vad som har hänt under 2021 med de 134 rekommendationer som lyftes fram i rapporten Respekt för rättigheter. Den sammanfattande slutsatsen är att några steg i rätt riktning har tagits, men som helhet kvarstår bristen på respekt för rättigheter under 2021.

Sverige har inte lyckats följa uppmaningen från FN att prioritera personer som möter funktionshinder i det som kallas "Build back better" – att lära och bygga något bättre och mer hållbart efter att pandemin har blottat ojämlikheten i samhället. Det krävs stora insatser för att "Ingen ska lämnas utanför" i genomförande av de globala målen i Agenda 2030.

Två större förändringar har skett under året:

- Riksdagen har enats om beslutet att inrätta ett institut för mänskliga rättigheter som startar sin verksamhet i januari 2022.
- Regeringen har beslutat om en strategi för uppföljning av funktionshinderpolitiken som ska gälla i tio år. (Mer om strategin på sid 8)

Vi såg en positiv utveckling när det gäller rätten till trygg försörjning när samtliga regeringspartier kom överens om att höja garantinivån i socialförsäkringens sjuk- och aktivitetsersättning. De enades om att sluta den stora skatteklyftan mellan de som lever på sjuk- eller aktivitetsersättning och de som arbetar eller är pensionärer. Tyvärr innebär den av riksdagen beslutade oppositionsbudgeten att ett nytt jobbskatteavdrag införs som skapar en ny, men något mindre, skatteklyfta. Vi har också sett en försämring genom ökade kostnader för hjälpmedel regionalt vilket bidrar till större skillnader i landet.

Vi ser även försämring när det gäller reformeringen av Arbetsförmedlingen. Den har inneburit mindre och sämre stöd för personer med funktionsnedsättning att komma ut på

arbetsmarknaden. Den beslutade budgeten för 2022 innehåller också besparingar på stödet³ för personer med långtidsarbetslöshet.

Året har i övrigt precis som 2020 präglats av Coronapandemin och på många rättighetsområden har redan existerande brister förvärrats. Rättighetsperspektivet i sig försvagas när insatser ställs in och isoleringen ökar.

- Socialstyrelsen konstaterade i en rapport i augusti 2021 att personer som har LSS-insatser blivit mer isolerade samt fått indraget stöd under pandemin.⁴⁵
- MFD:s rapport Barn och unga mitt i en pandemi visar tydligt att barn med funktionsnedsättning påverkats negativt. Det gäller till exempel brist på anpassad information samt försämrat stöd i skolan och därmed ökad risk för psykisk ohälsa.⁶
- Även Skolverket (maj 2021) rapporterar om ett utbildningstapp och konstaterar att elever i behov av stödinsatser på grund av funktionsnedsättning /.../ har påverkats mest trots att de har varit en prioriterad grupp att få närundervisning.⁷ Detta konstateras också i Coronakommissionens två första delbetänkanden⁸

Vad har hänt med rekommendationerna under 2021?

Bilden nedan illustrerar vår bedömning av utvecklingen utifrån civilsamhällets 134 rekommendationer, två år efter lanseringen av "Respekt för rättigheter". Jämfört med 2020 har vi bedömt att en första rekommendation faktiskt har genomförts genom riksdagens

³ <https://arbetet.se/2021/11/24/budget-2022-ingen-skattesankning-for-sjuka-och-arbetslosa/>

⁴ <https://www.socialstyrelsen.se/om-socialstyrelsen/pressrum/press/indragna-aktiviteter-har-bidragit-till-okad-psykisk-ohalsa-bland-personer-med-funktionsnedsattning/>

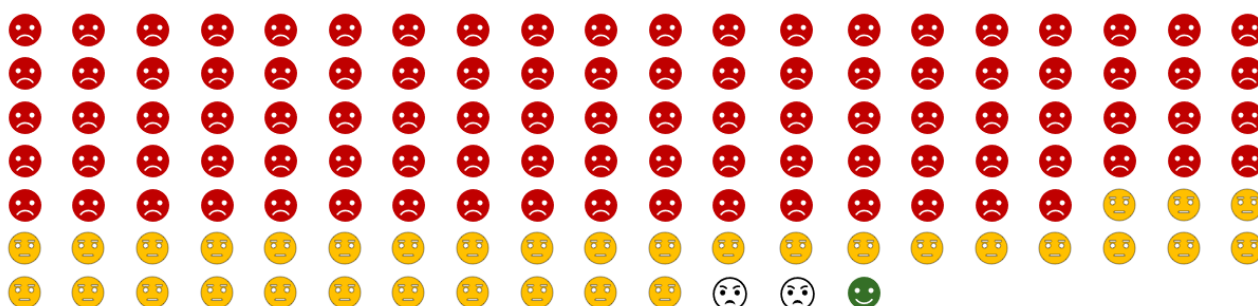
⁵ <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2021-10-7534.pdf>

⁶ <https://www.mfd.se/vart-uppdrag/publikationer/rapport/barn-och-unga-mitt-i-en-pandemi/>

⁷ <https://www.skolverket.se/om-oss/press/pressmeddelanden/pressmeddelanden/2021-05-21-pandemin---en-stor-utmaning-for-skolan>

⁸ <https://coronakommissionen.com/publikationer/delbetankande-1/>
<https://coronakommissionen.com/publikationer/delbetankande-2/>

beslut att inrätta ett oberoende institut för mänskliga rättigheter. När det gäller 34 rekommendationer har vi gjort bedömningen att något har hänt. Det är 6 fler än 2020. Att något har hänt innebär inte nödvändigtvis att det tagits ett beslut i rätt riktning, utan exempelvis att en utredning tillsatts, eller att frågan uppmärksammats på annat vis. Inget har hänt med 97 av rekommendationerna. Vi bedömer att det är försämringar när det gäller 2 rekommendationer – ökade kostnader för hjälpmedel regionalt vilket bidrar till större skillnader i landet, samt försämringar när det gäller Arbetsförmedlingens stödåtgärder.

Ny strategi för uppföljning av funktionshinderspolitiken

Regeringen beslutade om en strategi för uppföljning av funktionshinderpolitiken i september 2021. Strategin ska gälla i tio år. Funktionsrätt Sverige har reagerat på att vi inte involverats aktivt i framtagandeprocessen på det sätt som konventionen förordar.

Strategin saknar högre politiska ambitioner och kraftfulla verktyg, som funktionsrättskonsekvensanalyser i direktiv till utredningar och inför varje beslut.

Strategins tyngdpunkt handlar om en stärkt uppföljning av funktionshinderspolitiken inom 12 olika områden med 28 statliga myndigheter som omfattas av uppföljningsansvaret. Strategin har en bredd och speglar på så sätt människors livsområden. Det är positivt att rättsväsendet är ett utpekat område. Vi välkomnar också ambitionen att koppla arbetet till Agenda 2030 och EU-strategin.

Men en allvarlig brist är att myndigheterna själva ska bryta ned de övergripande målen, vilket inte gav det resultat som vi önskade och behövde under den förra strategiperioden. Det är först om fem år, vid strategins mitt år 2026, som en handlingsplan ska ha tagits fram.

Det är alldeles för lång tid. Det behövs politiska beslut för att åstadkomma förändringar i linje med de rekommendationer som civilsamhället har tagit fram.

Myndigheten för Delaktighet, MFD får en nyckelroll i arbetet med att ge stöd åt myndigheterna och skynda på arbetet med att uppnå de funktionshinderspolitiska målen. Skrivningarna om funktionsrättsrörelsen roll behöver tydliggöras och stärkas i linje med konventionen. Det gäller i förhållande till regeringen, i samarbetet med MFD och i de alla samverkansråd – statliga, kommunala eller regionala – som vi funktionsrättsorganisationer deltar i. Risker är det helhetsperspektiv som riksdagen betonade i sitt tillkännagivande efter propositionen 2017 tappas bort.

Statistiska centralbyrån har fått ett nytt uppdrag att ta fram statistik om levnadsvillkor med ett mått som är baserat på registeruppgifter⁹.

Det är dock svårt att se vilka effekter strategiuppdraget får. Det räcker inte för att få fram de indikatorer som FN kräver där det också tagit fram ett omfattande resurspaket¹⁰ för att hjälpa länder på vägen.

I vårt grannland Norge meddelade den nyvalda regeringen¹¹ i oktober 2021 att de ska inkorporera Funktionsrättskonventionen som en del i flera reformer som rör rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Rapportering och dialog med FN

Övervakningskommittén för konventionen har ännu inte fastställt något datum för nästa dialog med Sverige. Många länder väntar på att få träffa kommittén. Coronapandemin har bidragit till ytterligare förseningar eftersom färre dialoger har genomförts.

Regeringens sammanslagna andra och tredje rapport skickades till FN i oktober 2019¹². Rapporten innehöll svar på frågor som FN-

⁹ Uppdrag till SCB 2019

<https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2021/09/uppdrag-angaende-statistik-om-levnadsforhallanden-for-personer-med-funktionsnedsattning/>

¹⁰ FN:s resurspaket för indikatorer som rör funktionsrättskonventionen och de globala målen <https://www.ohchr.org/EN/Issues/Disability/Pages/sdg-crpd-resource.aspx>

¹¹ CRPD ska bli norsk lag, som del av regeringsplattformen eller Hurdals-erklaringen <http://www.nfunorge.org/Om-NFU/NFU-bloggen/crpd-skal-bli-norsk-lov/>

¹² <https://www.regeringen.se/4ada4e/globalassets/regeringen/dokument/socialdepartementet/funktionshinder/sveriges-sammanslagna-andra-och-tredje->

kommittén ställt, men ofta saknas konkreta svar om resultat. Det rör till exempel skydd mot hatbrott, förstärkningar av diskrimineringskyddet och införande av stödjande beslutsfattande. På frågan om vad som gjorts för att inkorporera funktionsrättskonventionen, är svaret att samla erfarenhet från tillämpningen av barnkonventionen.

Den svenska regeringen tycks anse att det räcker att följa upp riksdagens mål och inriktning för funktionshinderpolitiken som nämner utgångspunkten i funktionsrättskonvention i en uppföljningsstrategi under de kommande tio åren.

Tematisk översikt av vad som hänt 2021

Granskningen som ledde fram till rapporten Respekt för rättigheter genomfördes i 9 tematiska grupper som leddes av företrädare för olika organisationer i civilsamhället. Den tematiska översikten är en sammanfattning av vad som hänt under området för att se om några av våra rekommendationer har genomförts.

Tema lag och genomförande, artiklarna 1-5, 13 och 33

Inom ramen för temat lag och genomförande har vi samlat artiklarna om syftet med konventionen, definitioner, allmänna principer och åtaganden, jämlikhet och arbete mot diskriminering, tillgång till rättsväsende samt genomförande och övervakning. Artiklarna lägger grunden till att förstå och genomföra rättigheterna i konventionen. Vi ser att rättighetsperspektivet fortfarande saknas hos beslutsfattare, men att det kan ha ökat i civilsamhället och i länsstyrelser som bjudit in till möten om rapporten.

Funktionsrätt Sverige gläds åt att riksdagen fattat beslut om att inrätta ett oberoende institut för mänskliga rättigheter med uppdrag att främja skydda och övervaka genomförande av Funktionsrättskonventionen.

Vi anser att det är avgörande att MR-institutet redan från början organiseras och styrs med kunskap om konventionens åtaganden¹³.

[rapport-till-fns-kommitte-for-konventionen-om-rattigheter-for-personer-med-funktionsnedsattning.pdf](#)

¹³ Funktionsrätt Sverige medskick till utredningen för inrättandet av ett oberoende institut för mänskliga rättigheter, juli 2021 <https://funktionsratt.se/wp-content/uploads/2021/07/Funktionsratt-Sverige-medskick-till-Utredningen-om-inrattande-av-ett-Institut-for-manskliga-rattigheter-juni-20211.pdf>

Deras uppgift som övervakningsmekanism måste omfatta alla myndigheter och även se till statspartens ansvar för samordning och kontaktpunkter (artikel 33.1) samt med aktiv involvering från civilsamhället, särskilt funktionsrättsorganisationer, i genomförande och oberoende övervakning av funktionsrättskonventionen (artikel 33.2).

Funktionsrätt Sverige gläds över nyheten att människorättsjuristen Annika Jyrwall Åkerberg valts till ledamot i styrelsen för MR-institutet, efter nominering från stora delar av funktionsrättsrörelsen.

Hösten 2021 presenterade regeringen äntligen den nya funktionsrättsstrategin nästan fem år efter det att den gamla strategin gick ut. Innehållet i strategin mottogs med besvikelse över avsaknaden av den politiska vilja som såväl utredaren av Styrkraft i funktionshinderpolitiken och funktionsrättsrörelsen hade efterfrågat. Strategin ska gälla från 2021 till 2031 men först 2026 ska en handlingsplan upprättas och 28 utvalda myndigheterna ska själva bryta ner de övergripande målen. Vi är även kritiska till att funktionsrättsrörelsen inte involverats i framtagandet av strategin.

Däremot ställer vi oss positiva till att flera myndigheter och områden omfattas av arbetet med mänskliga rättigheter för personer som möter funktionshinder samt att arbetet kopplas till Agenda 2030 och EU-strategin. Det är positivt och viktigt att rättsväsendet finns med som ett utpekad område. Vi anser att resurser och förutsättningar för funktionsrättsorganisationernas roll i genomförande av strategin behöver tydliggöras och stärkas i enlighet med oberoende och rätten till aktiv involvering i beslut och övervakning. Det gäller både gentemot regeringen, MFD – som samordnande myndighet – och i alla de samråd vi deltar i på olika nivåer.

En slutrapport lämnades i mars 2021¹⁴ om uppdraget till Länsstyrelserna och MFD för att ge stöd till handlingsplaner. Vi ser positivt på att Länsstyrelserna får förlängt uppdrag fram till 2023 men det behöver bli mer fokus på samordning och resultat. Slutrapporten är dock alldeles för allmängiltig kring planering.

¹⁴ Slutrapport Funktionshinderpolitiskt stöd MFD 2021:6
<https://www.mfd.se/vart-uppdrag/publikationer/rapport/funktionshinderspoltiskt-stod-i-samarbete-slutrapport/>

Vidare har Myndigheten för delaktighet (MFD) slutredovisat ett regeringsuppdrag om årlig uppföljning av funktionshinderspolitiken (2021:7, 2021:8) med redovisning av utvecklingen inom funktionshinderspolitiken 2020. De bedömningsgrunder som redovisas från detta uppdrag gäller bland annat covid-19-pandemins påverkan på situationen för personer med funktionsnedsättning, levnadsvillkor för personer med funktionsnedsättning, uppföljning av genomförandet av det nationella målet för funktionshinderspolitiken samt barn och unga med funktionsnedsättning.

Enligt Diskrimineringsombudsmannens, DO:s, webbplats har det under 2021 (fram till 30 november) kommit tre domar i mål som DO driver om diskriminering på grund av funktionsnedsättning. Statistik från 2020 visar att det är flest frågor som rör funktionsnedsättning av de som ställs till DO:s rådgivning, samt att 916 av 2882 fall som anmäldes till DO rörde funktionsnedsättning¹⁵.

Regeringen skickade 2021 ett svar till FN:s övervakningskommitté angående granskningen av ärendet R.S mot Sverige, där FN bedömt att beslutet att avbryta en anställningsprocess vid Södertörns högskola var i strid med artikel 5 (rätt till skydd mot diskriminering) och artikel 27 (rätt till arbete och sysselsättning) i Funktionsrättskonventionen. Regeringen klargör i sitt svar att Sverige inte har någon skyldighet att betala ut ersättning eller rättegångskostnader i ett individuellt klagomål samt att svenska staten inte inlett någon process för att ersätta klaganden för diskrimineringen. Regeringen svarar inte på kritiken om brister i dialogen kring skäliga anpassningsåtgärder i arbetslivet utan beskriver i stället arbetet med Funktionsrättskonventionen och funktionshinderspolitik generellt.

Tema tillgänglighet, artikel 9, 11 och 20

Trots att riksdagen redan 2017 beslutade att universell utformning och borttagande av hinder för tillgänglighet är del av inriktningen för funktionshinderpolitiken, är det fortfarande lagar och policier från EU som bidrar till en positiv utveckling. Organisationer har dock redan uttryckt oro för brister i transparens och tillsyn av webbtillgänglighetsdirektivet. Bristande kunskap om rättigheter, tillgänglighet och universell utformning har visat sig i samband med utredningen om genomförandet av Tillgänglighetsdirektivet.

¹⁵ EU [Country report non-discrimination 2021, Paul Lappalainen](#)

Det saknas fortfarande en handlingsplan gällande tillgänglighet på samtliga områden på nationell nivå. Det saknas också uppföljning om ansvars- och finansieringsprincipen.

När det gäller en förstärkning av lagen på området har inget hänt på svenskt initiativ. Däremot har EU:s webbtillgänglighetsdirektiv införts i Sverige men det råder redan oro kring tillsynen.

Inom arbetsmiljöområdet har Arbetsmiljöverket tagit ett initiativ med föreskrift om arbetsplatsens utformning.

Med anledning av att det saknas både gapanalys och handlingsplaner i satsningen "Möjligheternas byggregler"¹⁶ ser vi stora risker till försämring inom byggd miljö.

I maj överlämnades utredningen om genomförande av tillgänglighetsdirektivet i Sverige. I remissvaren från funktionsrättsrörelsen riktas skarp kritik mot förslag om att flera delar av direktivet inte behöver införas i den svenska lag som ska finnas på plats i juni 2022¹⁷. Produkter och tjänster ska vara tillgängliga inom EU med samma krav, så att både företag och konsumenterna kan handla utan hinder. Den konsekvensanalys som utredningen beställde visar på okunskap och motstånd till genomförandet hos flera branschorganisationer med hänvisning till ökade kostnader. Här är det viktigt att anta ett rättighetsperspektiv samt att trycka på universell utformning. Risken är stor att vi får en lag som handlar mer om undantag än om tillgänglighet.¹⁸

På forskningsområdet har Forte gått ut med en särskild satsning¹⁹ på 43 miljoner kring forskning om vad som främjar respektive hindrar delaktighet för personer med funktionsnedsättning. Satsningen pågår mellan 2021-2023.

Tema självbestämmande, artikel 12 och 19

Likhet inför lagen och att själv kunna bestämma över sitt liv är grundläggande och nödvändigt för att leva ett liv som andra och vara en del av samhällsgemenskapen.

¹⁶ <https://www.boverket.se/sv/byggande/uppdrag/mojligheternas-byggregler/>

¹⁷ <https://funktionsratt.se/vart-arbete/remisser/tillganglighetsdirektivet-sou-202144/>

¹⁸ <https://funktionsratt.se/nyhet-alla-maste-kunna-handla-utan-hinder-nodvandiga-forslag-for-att-genomfora-tillganglighetslagen-i-sverige/>

¹⁹ <https://forte.se/utlysning/forskning-om-funktionshinder-2021/>

En viktig fråga är den om godmanskap, eller ställföreträdarskap. Rörelsen har länge påpekar behovet av en ny modernare lagstiftning där begreppet ställföreträdande beslutsfattande byts ut mot stödjande beslutsfattande, något som inte togs upp i utredningen "God man och förvaltare" ²⁰ 2021:36. I somras kom FUB ut med en rapport i ämnet ²¹ där man bland annat betonar behovet av tydligare krav på ställföreträdare och överförmyndare samt att en obligatorisk utbildning för alla ställföreträdare borde införas.

Att som enskild, vid behov, kunna få rätt hjälp i tvister med exempelvis myndigheter är en förutsättning för ett självständigt liv. Det finns i dag möjlighet att ansöka om rättshjälp när det gäller tvist i förvaltningsrätten om rätt till sjukpenning. Det finns dock villkor som måste vara uppfyllda för att rättshjälp ska kunna beviljas. I Socialstyrelsens undersökning framgår att ytterst få ansöker om rättshjälp och ännu färre får den beviljad. ²²

När det gäller rätten till självbestämmande i alla stöd pågår en utredning om förstärkt assistans, som förhoppningsvis kan resultera i tydligare utgångspunkt i konventionen. Satsningar i höstbudgeten ²³ ²⁴ är i linje med vad vi vill se gällande LSS, men det finns också det som saknas. Den bärande frågan är trots allt är att se till lagens tillkomst och intention.

Socialstyrelsens lägesrapport ²⁵ när det gäller boendesituation för personer med funktionsnedsättning visar att andelen personer med boende för vuxna och daglig verksamhet ökat i stadig takt sedan 2010. Personer inom den statliga assistansen minskar i antal och de i kommunal assistans ökar inte heller i samma takt, vilket leder till att färre får tillgång till rättigheten personlig assistans.

Höjning av schablonen i assistansersättningen räcker inte för att

²⁰ <https://www.regeringen.se/499223/contentassets/06374997eb454ef1be68ded6856f5952/gode-man-och-forvaltare-en-oversyn-sou-2021-36.pdf>

²¹ <https://www.fub.se/wp-content/uploads/2021/03/kunnig-engagerad-och-tillganglig-2021.pdf>

²² SOU 2020:24 s. 100

²³ <https://www.regeringen.se/artiklar/2021/09/reformer-for-okad-valfard-inom-funktionshinder--budgeten-2022/>

²⁴ <https://www.regeringen.se/artiklar/2021/09/reformer-for-okad-valfard-inom-funktionshinder--budgeten-2022/>

²⁵ <https://www.socialstyrelsen.se/statistik-och-data/statistik/statistikammen/personer-med-funktionsnedsattning/>

säkerställa tillräcklig kvalitet inom den personliga assistansen utifrån konventionens krav (artikel 19 och allmän kommentar 5) och samtidigt ge konkurrenskraftiga löner och arbetsvillkor. Kommuner försöker för ofta förmå personer att söka insatser de inte vill ha. Det sker tyvärr för att kortsiktigt spara pengar, vilket kan uppstå när kommuner bygger gruppboenden och vill fylla dem i stället för att bevilja personlig assistans och andra serviceformer kopplade till personen, i och utanför hemmet, och att bygga fler ordinära boenden.

Även om antalet barn inom barnboenden minskar så byggs nya boenden.

Sammantaget behövs en strategi och plan initierad från staten om att utveckla institutioner, som de definieras i allmän kommentar nr. 5 och säkerställa självbestämmande för rättighetsbärare i vilken form av stöd som ska ges och hur. Fördelen med den personliga assistansen är ökad kontroll från personens sida.

Personer i tvångsvård skrivs inte ut, trots färdig behandling, på grund av att kommunerna inte klarar av att ta emot dem i ett ordnat sammanhang.

Tema barn, familj och utbildning, artikel 7, 23 och 24

Det finns initiativ i rätt riktning men fortfarande stora brister i situationen för barn med funktionsnedsättning, inte minst när det gäller skola och utbildning.

När det gäller stöd till familjer med barn som har funktionsnedsättning finns också många brister, inte minst när det gäller likhet över landet.

Stora neddragningar inom LSS och försämringar i socialförsäkringen, bland annat när det gäller omvårdnadsbidraget, bidrar till att stödet till familjer där barn eller förälder har en funktionsnedsättning har försämrats.

Positivt är att VAB-utredningen föreslår utökade möjligheter att ta ut vård av barn, vab, för föräldrar som har barn med funktionsnedsättning.

Slutbetänkandet Börja med barnen! Sammanhållen god och nära vård för barn och unga, SOU 2021-34 ger efterlängtade förslag om en sammanhållande barn- och ungdomsvård 0-20 år samt lagförslag om förstärkt samverkan mellan skola och regionburen verksamhet exempelvis BUP.

Inom barnområdet pågår flera viktiga utredningar: en om att ta fram en strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn samt en om att ta fram en nationell strategi för psykisk hälsa och suicidprevention. Fortsatta rapporter, exempelvis från Barnrättsbyrå²⁶ visar på våld och ökad användning av tvångsåtgärder inom statliga institutioner för barn och unga. Arbetet med implementeringen av barnkonventionen fortsätter och barnrättsperspektivet är tydligt uttalat i funktionsrättsstrategin, men BO saknas däremot som utvald myndighet.

Inom skolområdet har utredningen "Bättre möjligheter för elever att nå kunskapskraven"²⁷ föreslagit bland annat att specialpedagog/speciallärare måste ingå i elevhälsan samt en numerär reglering av elevhälsan. Utredningen ger också flera positiva förslag som rör särskolan.

Från och med hösten 2021 ingår kunskap om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar i den generella lärarutbildningen och remiss har gått ut när det gäller ett professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare, där vi lyfter behovet av kunskap om funktionsnedsättningar särskilt för rektorer.

Skolverket har tagit fram en rapport om frånvaro²⁸ och har ett uppdrag att utreda möjligheten att införa ett nationellt frånvaroregister och ta fram en genomförandeplan. Skolverket ska även redovisa vilka konsekvenser ett införande skulle kunna få och ska utreda möjligheten att kartlägga olika orsaker till frånvaro.

En angelägen rekommendation att driva är borttagandet av skrivningarna i skollagen som gör det möjligt för kommuner att med hänvisning till organisatoriska och ekonomiska svårigheter avslå en elevs ansökan om skolplacering. Den stora utredningen om En likvärdig skola²⁹ föreslår tyvärr inte att de skrivningarna tas bort, något som flera av våra medlemsförbund motsätter sig i sina remissvar.

²⁶ <https://barnrattsbyran.se/app/uploads/2021/10/SiS-rapport-uppslag-1.pdf>

²⁷ <https://www.regeringen.se/492cd0/contentassets/77f91fad3fff4e9f85bc560b1e5c34d9/battre-mojligheter-for-elever-att-na-kunskapskraven-sou-202111>

²⁸ <https://www.skolverket.se/publikationsserier/rapporter/2021/nationell-kartlaggning-av-elevfranvaro>

²⁹ <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2020/04/sou-202028/>

Ett positivt initiativ i linje med våra rekommendationer är att skolmyndigheterna SPSM, Specialpedagogiska skolmyndigheten, och MFD, Myndigheten för delaktighet, nu driver på för behovet av statistik och uppföljning när det gäller situationen för elever med funktionsnedsättning.

Tema tvångsvård, suicid, våld, artiklarna 10 och 14-17

I temat vi kallat tvångsvård ingår även rätten till liv, frihet samt att inte utsättas för förnedrande behandling, våld och övergrepp.

Lagen om psykiatrisk tvångsvård, LPT, har ändrats för att minska våld mot barn. Däremot finns inga åtgärder för att minska tvång som gäller vuxna. Trots lagstiftning, hålls fortfarande utskrivningsklara personer kvar inom den psykiatriska tvångsvården eftersom det saknas samordning och omhändertagandet brister hos kommuner. Det är frågor som måste prioriteras och åtgärdas.

Glädjande är att regeringen har gett Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen i uppdrag att lämna ett underlag för en ny nationell strategi inom området psykisk hälsa och suicidprevention. Eftersom psykisk hälsa berör hela samhället, ingår ytterligare 25 myndigheter och flera andra aktörer i uppdraget. Detta ger goda möjligheter till en bred förankring i arbetet med strategin.

Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen ska slutredovisa uppdraget till regeringen senast 1 september 2023, genom ett samlat förslag till strategi med mål, prioriteringar och indikatorer för uppföljning.

Regeringen gav i juni 2021 IVO i uppdrag³⁰ att förstärka och utveckla tillsynen och uppföljningen av den psykiatriska tvångsvården.

I budgetpropositionen finns också särskilda satsningar på psykiatri och psykisk hälsa.

Socialstyrelsen har under året redovisat ett uppdrag³¹ att se över kompetensen inom LSS-boenden. Detta ledde sedan till regeringens

³⁰ <https://www.ivo.se/om-ivo/uppdrag/regeringsuppdrag/uppdrag-att-forstarka-och-utveckla-tillsyn-och-uppfoljning-av-den-psykiatriska-tvangsvarden-samt-den-rattspsykiatriska-varden/>

³¹ <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2021-3-7312.pdf>

förslag i höstbudgeten om ett kompetenscenter för autism och intellektuell funktionsnedsättning.

Regeringen har i budgeten också gått fram med förslag från "Ett fönster av möjligheter"³² (SOU 2017:112) som utgår från barnets rätt. Regeringen föreslår att skyddat boende ska regleras som en ny placeringsform enligt socialtjänstlagen, och omfattas av tillståndspliktigt samt särskilda kvalitetskrav. Det ger möjlighet att ställa krav på att skyddade boenden ska vara tillgängliga och ha kompetens att möta personer med funktionsnedsättning.

Tema hälsa, artiklarna 25, 26 och 30

Den samlade bilden av effekter av Coronapandemin för personer med funktionsnedsättning när det gäller rätten till hälsa, rehabilitering, kultur och fritid saknas ännu. På detta område noteras en allvarlig försämring när det gäller tillgång till hjälpmedel.

Rapporter från MFD³³ och Socialstyrelsen³⁴ visar att pandemin drabbat personer med funktionsnedsättning, även när det gäller vårdinsatser, exempelvis habilitering och andra individuella insatser. Den digitala omställningen har för många också inneburit ett utanförskap och därmed en mer otillgänglig vård. Fortfarande saknas dock en samlad bild av effekterna för hälsan för personer med funktionsnedsättning.

Inget har skett när det gäller rekommendationer om strukturerat arbete, statistik och handlingsplan för att åtgärda ojämlikhet i hälsa, tillgång till rehabilitering och överlevnad för personer med funktionsnedsättning. Här ser vi stora skillnader exempelvis vad

³²

https://www.regeringen.se/48dd30/contentassets/b52d361d33c14f7fa8c2522b61526150/sou-2017_112_ett-fonster-av-mojligheter.pdf

³³

https://www.mynewsdesk.com/se/myndigheten_for_delaktighet/pressreleases/prioriteringar-inom-vaard-och-omsorg-ger-negativa-effekter-3088628

³⁴ <https://www.socialstyrelsen.se/om-socialstyrelsen/pressrum/press/indragna-aktiviteter-har-bidragit-till-okad-psykisk-ohalsa-bland-personer-med-funktionsnedsattning/>

gäller medellivslängd hos personer med autism³⁵ och psykiatriska diagnoser³⁶.

Det saknas fortfarande representanter från organisationer som representerar personer med funktionsnedsättning och patienter i kompetensråd, där finns heller ingen kompetens om rättighetsperspektivet.

Bekymmersamt är att det fortfarande saknas initiativ för att ta fram nationella riktlinjer för att säkerställa att den enskilde kan påverka sina rehabiliterings- eller habiliteringsinsatser och sina val av hjälpmedel. I stället för en mer jämlik tillgång till hjälpmedel har det skett försämringar med ökade kostnader för hyra i till exempel Region Stockholm. Särskilt fokus behöver finnas på barns delaktighet. Socialstyrelsen har just nu ett uppdrag kring att kontinuerligt ta fram statistik för hjälpmedel.

Ett positivt initiativ under året är att regeringen har gett Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen i uppdrag att lämna ett underlag för en ny nationell strategi³⁷ inom området psykisk hälsa och suicidprevention. Eftersom psykisk hälsa berör hela samhället, ingår ytterligare 25 myndigheter och flera andra aktörer i uppdraget. Uppdraget ska slutredovisas till regeringen senast 1 september 2023, genom ett samlat förslag till strategi med mål, prioriteringar och indikatorer för uppföljning.

Även kulturområdet har drabbats hårt under pandemin. I betänkande av utredningen "Återstart för kulturen"³⁸ poängteras översyn av och satsningar på tillgänglighet till kulturlivet för alla, både som konsument och som aktör.

³⁵ <https://www.autism.se/om-autism/fakta-och-forskning/registerstudie-om-livslangd/>

³⁶ <https://lakartidningen.se/klinik-och-vetenskap-1/artiklar-1/klinik-oversikt/2015/10/hogre-dodlighet-och-somatisk-sjuklighet-vid-psykosjukdom/>

³⁷ <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/psykisk-halsa-och-suicidprevention/psykisk-halsa/nationell-strategi/>

³⁸ <https://www.regeringen.se/4a8386/contentassets/c96ef2e953fd481ebb68d41b980a1d0a/fran-kris-till-kraft-aterstart-for-kulturen-sou-202177.pdf>

Regeringen har också gett Statskontoret i uppdrag³⁹ att analysera hur relevanta befintliga statsbidrag inom kultur- och fritidsområdet på ett bättre sätt kan bidra till att skapa förutsättningar för en aktiv fritid för personer med funktionsnedsättning.

Stor tyngdpunkt i det som har kommit inom detta område ligger på digitaliseringen och att öka tillgängligheten. Här nämns tillgängligheten både i vid mening och med hänvisning till personer med funktionsnedsättning. Det är intressant att det finns en ny remiss⁴⁰ som gäller rätten till idrott och friluftsliv för personer med funktionsnedsättning. Här nämns mycket med uppföljning av statsbidrag och verklig redovisning på sina åtgärder.

Tema arbete och försörjning, artiklarna 27 och 28

Det har skett en del positiva förändringar inom detta område under året. Samtliga riksdagspartier är överens om att höja garantinivån för sjuk- och aktivitetsersättning samt ta bort skatteklyftan mellan personer med sjuk- och aktivitetsersättning och löntagare/ålderspensionärer. När det gäller stödåtgärder för personer med funktionsnedsättning som är arbetslösa ser vi en försämring.

Garantinivån kommer att höjas med cirka 1 000 kr och regeringen har under hösten uttalat att de har för avsikt att tillsätta en utredning för att se över indexeringen av garantinivån.

Även om den tidigare skatteklyftan kommer att slutas innebär den nu beslutade budgeten att ett nytt jobbskatteavdrag kommer att införas. Ett avdrag som kommer att skapa en ny men mindre skatteklyfta.

Lättnader vid prövningen vid dag 180 i sjukpenningen trädde i kraft under året. Utredningen av sjuk- och aktivitetsersättningsutredning och förmåner vid rehabilitering presenterade sina förslag 21 augusti 2021. Regeringen meddelade då att den avser att bereda förslag som

³⁹ <https://www.regeringen.se/remisser/2021/10/remiss-statskontorets-rapport-202110-statsbidrag-till-kultur-idrott-och-friluftsliv--en-analys-av-hur-de-bidrar-till-en-aktiv-fritid-for-personer-med-funktionsnedsattning/>

⁴⁰ <https://www.statskontoret.se/globalassets/publikationer/2021/2021-10-webb.pdf>

innebär att arbetsmarknadsbegreppet ska vara samma som vid prövning av rätt till sjukpenning.

När det gäller arbetsmarknaden ser vi med oro på effekterna av reformeringen av Arbetsförmedlingen. Reformeringen har haft en negativ inverkan för personer med funktionsnedsättning som behöver stöd för att komma ut i arbete. Den nödvändiga specialistkompetensen har minskat, ledtiderna har blivit längre, arbetssökande har lämnats utan stöd när de fysiska kontoren har stängts ned, arbetsintegrerade sociala företag som erbjuder ovärderlig verksamhet för långtidsarbetslösa har tvingats lägga ned på grund av för få uppdrag. Under året har rörelsen tagit fram ett 73-punktsprogram med förslag till arbetsmarknadsåtgärder för att skapa fler arbetstillfällen och öppna upp arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning.

Vi vill exempelvis se mål och en nationell handlingsplan som inkluderar statliga, offentliga och offentligt finansierade arbetsgivare, för att uppnå en sysselsättningsgrad för personer med funktionsnedsättning som är i nivå med övriga befolkningen.

Det finns mål för att staten ska öka andelen anställda med utländsk bakgrund samt uppnå en jämn könsfördelning på ledande befattningar i staten. Personer med funktionsnedsättning omfattas inte av målen i stället finns ett praktikprogram. Statskontoret har rapporterat att flera myndigheter lyfter fram att andelen statsanställda med funktionsnedsättning är ett område som skulle behöva följas upp⁴¹. I en uppföljningsrapport som rör praktikprogrammet uppger Statskontoret att endast cirka 30 procent av målet med 1 000 praktikplatser per år har uppnåtts.⁴²

Tema demokrati, medborgarskap och yttrandefrihet, artiklarna 18, 21 och 29

Rätten till yttrandefrihet, politisk delaktighet, fri rörlighet och medborgarskap är grundläggande i en demokrati. Inget eller mycket lite har hänt under året som gått. Civilsamhället har tidigare agerat för att uppmärksamma beslutsfattare på att

⁴¹ <https://www.statskontoret.se/publicerat/publikationer/publikationer-2020/utvardering-av-den-arbetsgivarpolitiska-delegeringen-i-staten/?publication=true>

⁴² <https://www.statskontoret.se/publicerat/publikationer/publikationer-2021/praktik-i-staten-en-fordjupad-uppfoljning/?publication=true>

personer med funktionsnedsättning saknar rättsligt skydd mot hatbrott på motsvarande sätt som andra grupper.

Frågan om inflytande i politiska beslut behöver följas upp bättre för att omfatta personer med funktionsnedsättning. På organisationsnivå ser vi försämringar när det gäller aktiv involvering, vilka som kommer till tals, och att det verkligen är meningsfullt och effektivt, inte bara en symbolhandling där beslutsfattare väljer vem som får inflytande.

I Sverige har alla rätt till hemliga och fria val. I snitt röstar nio av tio svenskar i valet. Men bland personer med funktionsnedsättning är deltagandet lägre.

Positivt är att regeringen i en proposition⁴³ föreslår en ändring av vallagen för att öka tryggheten vid valdeltagandet. Väljare som på grund av funktionsnedsättning, exempelvis synnedsättning, inte själva kan ta sina valseدلar på den avskärmade plats där valseدلarna finns utlagda ska på begäran få hjälp med detta av röstmottagarna. En sådan väljare får också anlita någon annan person som hjälper honom eller henne med detta.

En angelägen rekommendation inför valet 2022 är att införa villkor för partistödet – och koppla det till tillgänglighet samt andra förutsättningar för politiskt deltagande för personer med funktionsnedsättning. På detta område har tyvärr ingenting hänt.

Rättighetsperspektivet behöver säkerställas i alla underlag för beslut som rör personer med funktionsnedsättning i asyl- och migrationspolitiken. Det innebär också att den nya gymnasielagen behöver revideras för att inte diskriminera.

Det finns dock ett positivt förslag i lagrådsremissen⁴⁴ om förändringar i utlänningslagen från april 2021, som handlar om undantag från försörjningskravet för personer med en varaktig funktionsnedsättning. Det finns också ett förslag i slutbetänkandet från utredningen⁴⁵ om ändringar i medborgarskapslagen som handlar om undantag från kraven på kunskaper i svenska och samhällskunskap för personer med varaktig funktionsnedsättning.

⁴³ <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2021/10/prop.-20212252/>

⁴⁴ <https://www.regeringen.se/496b04/contentassets/fba5199a65f348269d82a8e6e146bda9/andrade-regler-i-utlanningslagen.pdf>

⁴⁵ <https://www.regeringen.se/49eaf3/contentassets/e0822ac4aa904e19a622d09875efdb9f/andrade-regler-i-medborgarskapslagen-sou-202154.pdf>

Tema medvetandegöra, statistik och intersektionalitet, artiklarna 6, 8, 22, 31 och 32

För att rättighetsperspektivet ska få genomslag och effekt i människor vardag krävs det att fler får kunskap om den människorättsbaserade modellen och angreppsättet. I detta ligger även insikten om att en funktionsnedsättning endast är ett av flera lager av egenskaper och intersektionella perspektiv.

Vi har inte sett några nya initiativ för att öka medvetenheten om konventionen. Det är inget man gör en gång, utan det behöver löpande införas kunskap om rättighetsperspektivet i yrkesutbildning och även genomföras löpande kampanjer. Webbinarieserien⁴⁶ som genomförts även under 2021 om rapporten Respekt för rättigheter? har bidragit till ökad kunskap och dialog, men främst inom civilsamhället.

Utan data och indikatorer för att följa utvecklingen av rättigheterna så går det inte att avgöra vilka åtgärder som ger effekt i vardagen. Trots uppdrag till SCB⁴⁷ så saknas det data på väldigt många områden. Inga förslag finns på att införa indikatorer för uppföljning.

Sverige redovisar inte uppdelade data för uppföljning av indikatorer i Agenda 2030⁴⁸ som nämner personer med funktionsnedsättning, men i en särskild rapport från SCB⁴⁹ lyfts några exempel på att personer med funktionsnedsättning lämnas efter.

Regeringen prioriterar jämställdhetsintegrering och budgetering med det får inte genomslag för kvinnor med funktionsnedsättning. Kommissionen för jämställda livsinkomster som tillsattes 2020 delredovisade⁵⁰ sitt uppdrag i början av året. De har i en rapport belyst ojämlikheterna mellan kvinnor och män vad gäller de arbetsmarknadspolitiska stöden för personer med

⁴⁶ <https://funktionsratt.se/sidor-utanfor-menyn/webbinarier-om-rapporten-respekt-for-rattigheter/>

⁴⁷ <https://www.regeringen.se/regeringsuppdrag/2019/05/uppdrag-avseende-statistik-om-levnadsforhallanden-for-personer-med-funktionsnedsattning/>

⁴⁸ <https://www.scb.se/om-scb/scbs-verksamhet/agenda-2030/statistisk-uppfoljning/>

⁴⁹ https://www.scb.se/contentassets/992b5ef6a28a451286cfff1672acea73/mi1303_2020a01_br_x41br2002.pdf och en rapport med svar som vi inte hunnit analysera https://www.scb.se/contentassets/502da44214f140e6bda5fb06ed7bc5c9/le0101_2018a01_br_lebr2002.pdf

⁵⁰ <http://www.sou.gov.se/a-202001-kommission-for-jamstallda-livsinkomster-2/>

funktionsnedsättning som Arbetsförmedlingen ger. De har i övrigt belyst den ekonomiska situationen för kvinnor, inkluderat kvinnor med funktionsnedsättning.

Nästa steg inför dialog med övervakningskommittén

I dagsläget finns ingen information om när Sverige ska träffa FN:s övervakningskommitté i Genève för nästa dialog som kommer att resultera i nya rekommendationer. Sveriges regering skickade in sin andra och tredje rapport till FN i slutet av oktober 2019.

Kommittén har en lång kölista på länder de ska träffa.

Coronapandemin har gjort att färre dialoger har genomförts under 2020 eller 2021. Det finns dessutom bara finansiering för två sessioner per år, medan de flesta andra övervakningskommittéer har tre sessioner.

När ett datum har fastställts för dialogen i FN i Genève kommer Funktionsrätt Sverige att samordna arbetet med att prioritera ett antal förslag till rekommendationer och områden. Detta blir en alternativrapport som är begränsad i omfattning och som översätts till engelska och skickas till FN inför dialogen med Sverige.

Fram till mötet med FN uppmanar vi alla att agera och uttrycka sitt stöd för Respekt för rättigheter. Det finns tid för beslutsfattare att ta våra förslag på allvar och genomföra åtgärder i rätt riktning för att konkretisera civilsamhällets rekommendationer. Vi kommer att fortsätta agera för att sprida kunskap om civilsamhällets erfarenheter och förslag genom kampanjen www.respektförrättigheter.se

Planeringen för ett samhälle efter pandemin ger oss en möjlighet att göra om och göra rätt. Det är viktigare än någonsin att ta vara på erfarenheterna, kunskapen och förslagen från oss i civilsamhället så att vi kan följa FN:s råd om att inkludera funktionsrätt i strategierna för att hantera Covid-19⁵¹. Vi avslutar med att citera FN:s generalsekreterare António Guterres:

”När vi säkerställer rättigheter för personer med funktionsnedsättning, investerar vi i vår gemensamma framtid.”

⁵¹ <https://www.un.org/en/coronavirus/disability-inclusion>

Bilaga 1 Våra rekommendationer i kortversion

Artikel 1 – 4 Syfte, Definitioner, Allmänna principer, Allmänna åtaganden

Säkerställ att ett rättighetsperspektiv genomsyrar regelverk och politik för personer med funktionsnedsättning.

Säkerställ att definitioner i lagar, regelverk och statistik svarar mot konventionens icke-uttömmande bestämning av vem som ska få tillgång till rättigheterna.

Genomför en gapanalys av svensk rätt så att åtgärder kan vidtas för att införliva rättigheterna enligt konventionen i svensk lag med effektiv tillgång till rättsmedel för att utkräva rättigheterna.

Ändra kommittéförordningen och inför konsekvensanalyser i direktiv inför ny lagstiftning och politik utifrån konventionen.

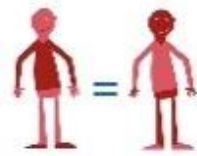
Utred och säkerställ skydd i lagstiftning mot hatbrott och förolämpning som har samband med funktionsnedsättning.

Utveckla och anta en nationell handlingsplan för att genomföra konventionen och systematiskt åtgärda kommitténs rekommendationer. Planen ska säkerställa tydligt ansvarstagande på alla nivåer, systematisk uppföljning för att åstadkomma likhet över landet.

Utveckla och anta inkluderande budgetprocesser nationellt, regionalt och lokalt som utgår ifrån att minska ojämlikhet för hela befolkningen. Dessa ska inbegripa redovisning av hur åtaganden och progressivt genomförande av rättigheter i konventionen har beaktats.

Säkerställ aktiv involvering i beslut i enlighet med allmän kommentar 7, samt individers rätt till stödjande beslutsfattande i relation till myndigheter, genom att tillsätta en maktutredning och besluta om författningsändringar.

Utveckla obligatoriska indikatorer för att följa upp konventionen och agenda 2030 i linje med FN:s arbete för att undanröja olikheter i genomförande över landet.

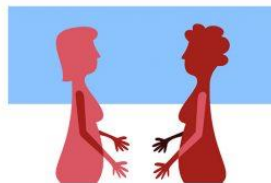
Artikel 5 Diskriminering

Utred och besluta om tillräckliga och överkomliga rättshjälpssystem och rättsmedel, inklusive skadestånd, för personer som hävdar överträdelser av deras mänskliga rättigheter

Säkerställ och följ upp att grund- och fortsättningsutbildningar som rör funktioner inom rättsväsendet innehåller kvalitetssäkrade kurser med utgångspunkt i konventionen.

Avsätt budgetmedel för löpande kompetensutveckling inom rättsväsendet för att öka kunskap om ett rättighetsperspektiv och rättssäkerheten för personer med funktionsnedsättning.

Artikel 6 Kvinnor

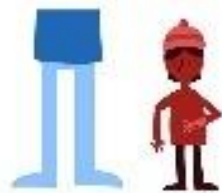

Vidta åtgärder för att genom könsuppdelad statistik belysa utvecklingen av ekonomiska förhållanden för kvinnor med funktionsnedsättning och särskilt belysa jämställdhetsperspektivet i arbetsmarknadspolitiken utifrån funktionshinderperspektiv.

Ge uppdrag till myndigheter och lokala och regionala organ, att arbeta intersektionellt, bland annat för att motverka våld och övergrepp mot flickor och kvinnor med funktionsnedsättning, i enlighet med allmän kommentar 3.

Komplettera insatser i den nationella strategin mot mäns våld mot kvinnor med konkreta åtgärder kring kvinnor med funktionsnedsättning.

Initiera ett arbete hos berörda myndigheter för att säkerställa att utvecklingen av våld och övergrepp mot flickor och kvinnor med funktionsnedsättning kan följas genom statistik och indikatorer.

Artikel 7 Barn

Utveckla skyndsamt en samlad strategi för att driva på och skapa förutsättningar för relevant forskning om psykisk ohälsa bland barn och unga med funktionsnedsättning och om våld mot barn med funktionsnedsättning, för att kunna säkerställa effektiva åtgärder.

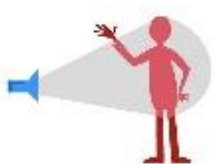
Utveckla fullständigt skydd för barn och unga med funktionsnedsättning från att frihetsberövas på grund av följderna av funktionsnedsättningen.

Utveckla åtgärder och uppföljning för att barn, föräldrar, personal och allmänheten, samt i synnerhet rättsväsendet och beslutsfattare, får likvärdig och adekvat utbildning och information om barn med funktionsnedsättning och funktionsnedsättningarnas konsekvenser.

Utveckla strategier för att alla barn med funktionsnedsättning systematiskt ges möjlighet att komma till tals i frågor som rör dem och har tillgång till adekvat stöd utifrån behov i förhållande till funktionsnedsättning, mognad och ålder.

Ge Barnombudsmannen ett utökat och tydligare uppdrag där funktionsrättsperspektivet finns med. Det innebär krav på kompetens om olika funktionsnedsättningar inom myndigheten.

Säkerställ att samhällets aktörer har kunskap om relationen mellan CRPD och Barnrättskonventionen när barnkonventionen blir lag.

Artikel 8 Medvetandegöra

Avsätt tillräckliga resurser för att långsiktigt, och på samhällets olika nivåer, sprida kunskap om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och ett rättighetsperspektiv på funktionshinder och personer med funktionsnedsättning, samt utveckla modeller för implementering av synsättet.

Förstärk, i nära dialog med funktionshinderrörelsen, arbetet med konkreta åtgärder med anledning av resultat av FN-granskningar och rekommendationer.

Initiera dialog mellan funktionshindersrörelsen, medieforskning och företrädare för mediebolag för att utveckla riktlinjer, löpande granskning och uppföljning av mediebilderna av personer med funktionsnedsättning.

Artikel 9 Tillgänglighet

Upprätta en tidsatt nationell handlingsplan för systematiskt borttagande av befintliga hinder för tillgänglighet i hela landet som följs upp varje år.

Säkerställ universell utformning av allt nytt som utvecklas, även i digitaliseringspolitiken och inklusive innovationer och forskning som finansieras med offentliga medel i enlighet med artikel 4 och allmän kommentar 2.

Förstärk lagar, regelverk och standarder för alla former av tillgänglighet inom byggd miljö, transportområdet och kollektivtrafiken samt för offentlig information och kommunikation om beslut från myndigheter. Säkerställ att myndigheter medverkar i standardisering och att det finns finansiering för funktionshinderorganisationer att delta.

Säkerställ att det finns möjlighet att överklaga brister samt att sanktioner och uppföljning används systematiskt vid underlåtenhet att följa regelverk för tillgänglighet.

Genomför satsningar på kompetensförsörjning i såväl offentlig som privat sektor för utveckling och uppföljning av tillgänglighet, när det gäller byggnader, kollektivtrafik och kommunikation inklusive interna system, webbsändningar och begriplig text. Detta omfattar även sakkunniga inom yrkesprofessioner, som exempelvis byggprojektörer och arkitekter men även för akademien, politiker och tjänstemän.

Utveckla kompetens, stöd och uppföljning av bindande krav på tillgänglighet i offentlig upphandling så att tillgänglighet inkluderas systematiskt i alla upphandlingsavtal och underleverantörskedjor.

Artikel 10 Rätten till liv

Identifiera samtliga riskgrupper för suicid, undersök möjliga orsaker och genomför förebyggande insatser.

Säkerställ att det finns tillräckliga resurser och stöd för personer med funktionsnedsättning, inklusive nödvändig tillsyn och assistans, för att förhindra dödsfallsolyckor och självmord

Vidta åtgärder för att ta bort diskriminerande strukturer som påverkar skillnader i överlevnad i den somatiska vården.

Instifta en tillsynsmyndighet för polis och kriminalvård för att bland annat övervaka förekomst av övervåld. Säkerställ adekvat kunskap inom poliskåren för att undvika övervåld mot personer med funktionsnedsättning.

Artikel 11 Risksituationer och humanitära nödlägen

Säkerställ rutiner för tillgänglig information och kommunikation, tillgänglig beredskap, tillgängligt larmnummer utan krav på förhandsavisering, tillgängliga insatser och handlingsplaner för information och kommunikation samt insatser och beredskap för att ge personer med funktionsnedsättning det stöd som behövs i händelse av kris och katastrof och i humanitära nödlägen. Involvera organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning i arbetet.

Artikel 12 Likhet inför lagen

Vidta omedelbara åtgärder för att ersätta ställföreträdande beslutsfattande

med stödjande beslutsfattande som till fullo överensstämmer med konventionen och allmän kommentar 1, inklusive beaktande av den enskildes rätt att efter egen förmåga själv kunna ge och ta tillbaka sitt samtycke till medicinsk behandling, få tillgång till rättssystemet, rösta, gifta sig och arbeta.

Inför kostnadsfri rättshjälp i förvaltningsrättsliga tvister för personer med funktionsnedsättning.

Artikel 13 Rätt till rättssystemet

Utred och besluta om tillräckliga

och överkomliga rättshjälpssystem och rättsmedel, inklusive skadestånd, för personer som hävdar överträdelser av deras mänskliga rättigheter.

Säkerställ och följ upp att grund- och fortsättningsutbildningar som rör funktioner inom rättsväsendet innehåller kvalitetssäkrade kurser med utgångspunkt i konventionen.

Avsätt budgetmedel för löpande kompetensutveckling inom rättsväsendet för att öka kunskap om ett rättighetsperspektiv och rättssäkerheten för personer med funktionsnedsättning.

Finansiera forskning om tillgång till rättsväsendet för att identifiera och åtgärda luckor i rättighetsskyddet i lag och i praktiken.

Ge uppdrag till Domstolsverket att systematiskt åtgärda brister i tillgänglighet till lokaler och kommunikation för såväl allmänhet som anställda inom rättsväsendet.

Artikel 14 Frihet och personlig säkerhet

Avsätt budgetmedel för ett kompetenslyft om mänskliga rättigheter och olika funktionsnedsättningar för personal och chefer inom både domstolsväsendet och socialtjänsten, med syfte att minska antalet illegala frihetsberövanden och att säkerställa en rättssäker och trygg process för barn, unga och vuxna med funktionsnedsättning.

Följ upp och förtydliga nödvändigt ansvar för adekvat vård för personer med samsjuklighet (som psykisk ohälsa eller annan funktionsnedsättning och missbruksproblematik) med syfte att minska risken för frihetsberövande i framtiden.

Vidta skyndsamt åtgärder så att utskrivningsklara personer inte hålls kvar i tvångsvård.

Säkerställ genom mål och uppföljning att de som behöver vård inom den öppna psykiatrin får det i tid, för att förebygga risken för tvångsvård.

Avveckla vårdformen Öppen psykiatrisk tvångsvård (ÖPT) vid allmänpsykiatrisk vård.

Artikel 15 Rätt att inte utsättas för tortyr

Åtgärda bristerna i regelverk och praktik som rör samtycke vid ECT-behandling vilket togs upp i rekommendationen 2014.

Säkerställ att användningen av tvångsåtgärder minskar inom tvångsvården. Genomför en nationell utbildningsinsats som följs upp, så att all personal inom psykiatrin har ett rättighetsperspektiv på personer med funktionsnedsättning.

Inför omvänd bevisbörda när tvång och restriktioner anmäls eller överklagas.

Artikel 16 Rätt att inte utsättas för utnyttjande, våld eller övergrepp

Säkerställ att uppföljningsbar statistik, som möjliggör en intersektionell analys över risken att utsättas för våld och övergrepp, insamlas löpande.

Säkerställ att personer som arbetar inom hälso- och sjukvård, skola, polis och rättsväsende har tillräcklig kunskap om orsaker bakom den högre risken att utsättas för våld och övergrepp för personer med funktionsnedsättning. Säkerställ att de även har kunskap om de rättigheter till särskilt stöd som personer med funktionsnedsättning har, till exempel tolk och andra anpassningar.

Säkerställ och följ upp att kommuner erbjuder tillgängliga kvinnojourer och tillgänglig information till de som utsätts för våld och övergrepp.

Säkerställ att avtal om upphandlad färdtjänst ska innehålla en klausul om att en tjänstförare som till exempel polisanmälts för övergrepp ska tas ur tjänst under utredningstiden.

Artikel 17 Skydd för personlig integritet

Staten ska i samverkan med funktionshinder- och användarorganisationer ta fram riktlinjer för behovsbedömningar av service, inklusive personlig assistans, så att de inte genomförs på ett integritetskränkande sätt utan proportionalitet.

Artikel 18 Rätt till fri rörlighet och medborgarskap

Revidera och följ upp den nya migrationslagstiftningens konsekvenser för asylsökande och migranter med funktionsnedsättning.

Tydliggör ansvaret i offentlig sektor för mottagande av asylsökande och migranter med funktionsnedsättning, särskilt för att säkerställa rättigheterna enligt artikel 19.

Säkerställ att ett rättighetsperspektiv genomsyrar alla underlag för beslut som rör personer med funktionsnedsättning i asyl- och migrationspolitiken

Revidera den nya gymnasielagen så att den inte diskriminerar personer med funktionsnedsättning.

Artikel 19 Rätt att leva självständigt och delta i samhället

Förtydliga i all lagstiftning som rör stödinsatser och serviceformer till personer med funktionsnedsättning, däribland LSS, hur utformningen och omfattningen av insatserna och servicen bidrar till att uppfylla artikel 19, samt att artikeln ska uttolkas enligt den allmänna kommentaren nr 5 i syfte att garantera ett självbestämt liv i samhällsgemenskapen för personer med funktionsnedsättning.

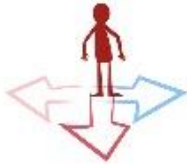
Säkerställ rätten till personlig assistans i lagstiftning och att dess utformning, omfattning och nivå på kontantstödet följer den allmänna kommentaren nr 5, i syfte att garantera ett självbestämt liv i samhällsgemenskapen för personer med funktionsnedsättning.

Genomför återkommande nationella uppföljningar av stöden till personer med funktionsnedsättning, för att säkerställa att kvaliteten i insatserna i hela landet uppfyller artikel 19 enligt den allmänna kommentaren 5.

Vidta åtgärder för att hindra tidsbegränsade beslut i stöd- och serviceinsatser som ska vara varaktiga, för att säkra stabilitet och bättre levnadsvillkor för personer med funktionsnedsättning.

Säkerställ att boende i bostad med särskild service ges möjlighet till självbestämmande, att kunna leva självständigt, att kunna göra sina egna livsval och att styra över sitt eget liv i och utanför hemmet. Säkerställ att ingen är hänvisad till boendeformen enbart på grund av avsaknad av andra stödformer.

Säkerställ i lagstiftning rätten till personligt ombud för personer med psykisk funktionsnedsättning.

Artikel 20 Personlig rörlighet

Utveckla åtgärder och uppföljning av likvärdighet i regelverk och tillämpning i kommuner och regioner för att säkerställa individens rätt till personlig rörlighet. Det omfattar bland annat ledsagning, hjälpmedel, tillgång till anpassade bilar, upphandling av färdtjänst och persontransporter till en överkomlig kostnad.

Säkerställ att platser i kollektivtrafiken som är avsedda för personer med funktionsnedsättning inte används av personer utan behov av dem.

Artikel 21 Yttrandefrihet, åsiktsfrihet och tillgång till information

Undanröj alla hinder i all lagstiftning, inklusive grundlag, för att möjliggöra krav på digital tillgänglighet, alternativ och förstärkt kommunikation och universell utformning med syfte att säkerställa tillgång till information.

Förstärk lagstiftningen så att den ger rätt till alternativ och förstärkt kommunikation.

Ge uppdrag om undersökning av förekomst av näthat och nedsättande yttringar i medier som rör personer med funktionsnedsättning. Säkerställ i lagstiftning straffrättsligt skydd för personer med funktionsnedsättning mot förolämpningar och hatbrott på samma sätt som för andra skyddade grupper.

Artikel 22 Respekt för privatlivet

Utveckla underlag för beslut och uppföljning, för att säkerställa att individer med funktionsnedsättning kan påverka vilka som ska ha tillgång till data som kan utgöra en risk för kränkning av privatlivet.

Artikel 23 Respekt för hem och familj

Utveckla och följ upp ett förstärkt och likvärdigt stöd över hela landet till familjer med barn med funktionsnedsättning. Stödet ska även omfatta stöd i hemmet för barn och föräldrar som behöver det. Stödet ska ta sin utgångspunkt i familjens samlade behov, även i de fall där föräldrar har en funktionsnedsättning.

Utveckla åtgärder som följs upp för tryggad försörjning för familjer där barn och/eller vuxna har funktionsnedsättning.

Utveckla och följ upp effekter av åtgärder, för att kvinnor och mammor till barn med funktionsnedsättning ska få en likvärdig ekonomi, hälsa och lika livsmöjligheter.

Åtgärda, i samverkan med organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning, de brister i samordning och samverkan mellan olika stödinstitutioner som identifierades 2011 i Riksrevisionens rapport.

Artikel 24 Utbildning

Säkerställ att det fria skolvalet omfattar elever med funktionsnedsättning och ändra lagstiftningen så att skolor inte kan neka elever med funktionsnedsättning plats eller begränsa stödet med hänvisning till organisatoriska och ekonomiska svårigheter.

Säkerställ att offentlig resursfördelning till skolor inbegriper elever med funktionsnedsättning.

Rätten till kommunikation, hjälpmedel, anpassningar och särskilt stöd enligt skollagen måste säkerställas i praktiken.

Ta fram en nationell handlingsplan som utgår ifrån universell utformning och inkludering i skolan enligt FN:s allmänna kommentar nr 4.

Säkerställ fungerande nationella program för att få tillbaka elever med så kallad problematisk frånvaro till skolan.

Säkerställ att barn och elever inte drabbas av kränkningar, mobbning och våld på grund av funktionsnedsättning.

Säkerställ att skolpersonal har kompetens om olika funktionsnedsättningar och konsekvenser av dessa i skolmiljön.

Säkerställ likvärdig tillgång till elevhälsa över hela landet, dess främjande uppdrag, utformningen av särskilt stöd och utvecklingen mot universellt utformade skolor.

Utveckla nationella riktlinjer för att säkerställa samverkan mellan skola, elevhälsa och externa resurser som till exempel habilitering, Barn- och Ungdomspsykiatri (BUP) och Socialtjänsten.

Säkerställ att barn i förskolan får lagstadgad rätt till elevhälsan.

Artikel 25 Hälsa

Ta fram en nationell handlingsplan för att fortlöpande identifiera och åtgärda ojämlikheter i hälsa och vård (inklusive tandvård) samt i överlevnad kopplat till funktionsnedsättning.

Säkerställ att personer med psykisk ohälsa erbjuds den vård de behöver i rimlig tid, såväl inom primärvården som inom den specialiserade vården, i enlighet med lagstiftningen.

Säkerställ att årliga hälsoundersökningar, inklusive tandvårdstatus, erbjuds personer med funktionsnedsättning. Exempelvis personer med intellektuell funktionsnedsättning eller psykisk ohälsa löper annars risk att underdiagnosticeras.

Ge Folkhälsomyndigheten i uppdrag att även omfatta personer med funktionsnedsättning i sina undersökningar om folkhälsa. Säkerställ att enkäter är tillgängliga, även för personer med kognitiv funktionsnedsättning. Åtgärda skillnader i hälsa för personer med funktionsnedsättning i samråd med målgruppen, genom de organisationer som företräder dem.

Säkerställ kompetens om mänskliga rättigheter, olika funktionsnedsättningar och individuellt anpassat bemötande i relevanta yrkesgrupper inom vård och omsorg, för att stärka delaktighet i beslut som rör den egna hälsan.

Förbjud diskriminering av personer med funktionsnedsättning i fråga om sjukförsäkringar och livförsäkringar. Genomför en uppföljning av hur kontraheringsplikten, det vill säga förbudet att neka någon att teckna avtal, tillämpas av försäkringsbolagen.

Artikel 26 Habilitering och rehabilitering

Gör en översyn av lagstiftningen kring rehabilitering och habilitering i syfte att säkerställa likvärdig tillgång, samla ansvaret och stärka individens rätt. Denna översyn ska även omfatta asylsökande och nyanlända över hela landet.

Förstärk den koordinerade rehabiliteringen som sker inom samordningsförbunden för att möjliggöra tillgång till insatser för fler personer i behov.

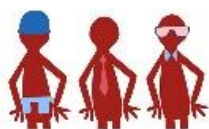
Ta fram nationella riktlinjer för att säkerställa att den enskilde kan påverka sina rehabiliterings- eller habiliteringsinsatser och sina val av hjälpmedel. Särskilt fokus behöver finnas på barns delaktighet. Följ upp dessa riktlinjer, fördelat på olika diagnosgrupper, ålder och kön, för att säkerställa likvärdig kvalitet och tillgång i hela landet.

Genomför en återkommande nationell kartläggning av kompetensförsörjningen i regionerna samt en utvärdering av om de nuvarande utbildningarna lever upp till de kunskapsbehov som finns.

Ta fram nationella riktlinjer för hjälpmedel, bland annat rörande samhällsekonomisk nytta av hjälpmedlet, lämplig gränsdragning mellan konsumentprodukter och hjälpmedel samt användarnas

kostnader för hjälpmedel, i syfte att minska regionala skillnader i förskrivning och användande av hjälpmedel.

Säkerställ att Sverige lever upp till åtagandet att rehabiliteringen ska öka möjligheterna för personer med funktionsnedsättning att få arbete på den reguljära arbetsmarknaden.

Artikel 27 Arbete och sysselsättning

Fastställ mål och en nationell

handlingsplan som inkluderar statliga, offentliga och offentligt finansierade arbetsgivare, för att uppnå en sysselsättningsgrad för personer med funktionsnedsättning som är i nivå med övriga befolkningen.

Reformera de arbetsmarknadspolitiska stöden så att adekvat stöd ges till arbetsgivare och arbetstagare, inkluderat de som förvärvat funktionsnedsättning under anställning, samt egenföretagare med funktionsnedsättning. Säkerställ att arbetsgivare får tillräckligt stöd för att möjliggöra skäliga anpassningar på arbetsplatsen, däribland tillgång till tolktjänst och arbetshjälpmedel.

Säkerställ att skyddet mot diskriminering av personer med funktionsnedsättning i arbetslivet efterlevs, bland annat genom att vidta aktiva åtgärder mot diskriminering enligt diskrimineringslagen och förstärka funktionshinderperspektivet i det systematiska arbetsmiljöarbetet.

Avskaffa begreppet "nedsatt arbetsförmåga" för arbetsmarknadspolitiska insatser till personer med funktionsnedsättning och ersätt det med ett icke-diskriminerande begrepp i enlighet med kommitténs rekommendation.

Säkerställ att personer som deltar i daglig verksamhet och andra sysselsättningsåtgärder omfattas av arbetsmiljölagstiftning och möjlighet att ansluta sig fackligt.

Säkerställ att elever med funktionsnedsättning får ta del av anpassad yrkesvägledning och praktik. Inför en nationell etableringssamordnare för unga som varken arbetar eller studerar.

Artikel 28 Tillfredsställande levnadsstandard och social trygghet

Höj garantinivån i socialförsäkringen till 80 % av de lägsta avtalade lönerna och indexera garantinivån mot löneutvecklingen.

Säkerställ att kommunalt försörjningsstöd inte blir en permanent försörjningsgrund för personer med funktionsnedsättning. Människor som inte har arbete på grund av funktionsnedsättning eller ohälsa måste få sin huvudsakliga försörjning via socialförsäkringen.

Inför ett kostnadstak för de samlade utgifterna en person inom LSS kan ha, liknande förbehållsbeloppet inom Socialtjänstlagen.

Skärp kraven på att information om beslut och ansökningssystem för stödinsatser är tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. Samma skyldighet som gäller för hälso- och sjukvården enligt Patientlagen, att säkerställa att mottagaren tagit emot och förstått informationen, bör gälla för Försäkringskassan och kommunernas biståndshandläggning.

Artikel 29 Deltagande i det politiska och offentliga livet

Säkerställ information till väljare med

funktionsnedsättning genom att erbjuda valinformation i tillgängliga format, villkora partistödet med tillgänglighetskrav för valkampanjer och information, säkra anpassningar och stöd vid vallokaler samt ställa krav på public service och övriga medier att tillgängliggöra sina kanaler och dess innehåll även för personer med funktionsnedsättningar. Utveckla också de mekanismer som inrättas för att underlätta stödet till väljare i nära samråd med organisationer för personer med funktionsnedsättning, så att behoven blir tillgodosedda.

Utse lämplig myndighet för tillsyn med sanktionsmöjligheter och vite om den kommunala valnämnden inte använder tillgängliga

lokaler vid val, inte säkerställer stödet vid vallokaler eller om röstmottagare vid vallokalerna inte är utbildade för att hjälpa väljarna.

Säkerställ tillgängligheten och stödformer, som personliga assistenter och tolkar, för de personer med funktionsnedsättning som vill engagera sig politiskt eller väljs till ett offentligt förtroendeuppdrag.

Förverkliga förslaget från 2014 års Demokratiutredning om att genomföra en maktutredning med särskilt uppdrag att belysa och lägga förslag, med fokus på delaktigheten för personer med funktionsnedsättning.

Formulera nationellt mål för demokratisk delaktighet och inflytande för personer med funktionsnedsättning.

Arbeta i aktiv dialog med funktionshinderrörelsen och utveckla modeller för att angripa negativa effekter, diskriminering och utestängning som orsakas av maktordningar, bland annat utifrån funktionsnedsättning.

Artikel 30 Deltagande i kultur, rekreation, fritids-verksamhet och idrott

Säkerställ att det ställs krav på tillgänglighet som omfattar alla funktionsnedsättningar för all offentligt finansierad kultur och idrott, på statlig, regional och kommunal nivå. Säkerställ även att det finns riktlinjer för tillgänglighet och att krav följs upp.

Gör en kartläggning av likvärdig tillgång till att delta i lek, fritidsverksamhet, idrott och kultur för barn och unga. Ta fram en åtgärdsplan för att utjämna regionala skillnader och skillnader mellan pojkar och flickor, så att alla barns fysiska hälsa och sociala delaktighet garanteras.

Säkerställ ökad tillgång till medier utan extra kostnad oavsett plattform när det gäller press, radio och tv.

Gör kontinuerliga kartläggningar av hur tillgången till fritidshjälpmedel, färdtjänst, kontaktpersoner, ledsagare och personlig assistans påverkar människors möjlighet att delta i

kulturliv och i fysiska aktiviteter på lika villkor runt om i landet. Om brister identifieras ska en handlingsplan tas fram för att åtgärda dem.

Ge skolinspektionen i uppdrag att göra en kartläggning över alla pojkars och flickors möjlighet att delta i skolans idrottslektioner. Om det finns brister ska åtgärder vidtas, till exempel i form av riktlinjer och handledning för lärare och rektorer.

Artikel 31 Statistik

Utveckla skyndsamt rutiner för och inhämtning av uppdelad statistik och indikatorer på området mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgår från såväl FN-konventionen som Agenda 2030.

Involvera funktionshinderrörelsen i framtagande av indikatorer och insamling av data.

Säkerställ att heltäckande insamling av data och statistik sker systematiskt, samordnat och likvärdigt för barn med funktionsnedsättning.

Fördjupa uppföljning av indikatorer som visar på effekter av åtgärder över hela landet för en likvärdig jämförelse.

Artikel 32 Internationellt samarbete

Säkerställ att såväl det nationella som det internationella arbetet med Agenda 2030 prioriterar ett tydligt funktionshinder- och rättighetsperspektiv som bygger på mål och delmål som FN har beslutat om.

Utveckla och sprid universell utformning som process som genomströmmar det internationella samarbetet för att genomföra Agenda 2030 och konventionen.

Artikel 33 Nationellt genomförande

Förstärk effektiv styrning och samordning i regering och riksdag med utgångspunkt i artikel 33.1. Skapa resurser och politisk

förankring i hela landet genom samordning av Länsstyrelsens uppdrag.

Skapa en struktur för att övervaka konventionen som utgår från framsteg som rör jämställdhetsintegrering och barnrätt

Utveckla och besluta om åtgärder för att förstärka kunskap och ansvarstagande i hela regeringskansliet och i andra beslutsfattande organ, för att genomföra konventionen.

Se över behovet av fler kontaktpunkter i regeringen och samordnande kontakt på Länsstyrelse.

Besluta om att samordningsmekanism ska placeras på det departement som ansvarar för andra konventioner om mänskliga rättigheter.

Inrätta en nationell oberoende människorättsinstitution med kompetens i styrelsen på förslag från funktionshinderrörelsen, ett starkt oberoende mandat och tillräckliga resurser för oberoende övervakning av konventionen.

Utveckla, besluta om och sprid ett regelverk i enlighet med allmän kommentar 7 tillsammans med funktionshinderrörelsen, för aktiv involvering i genomförande och övervakning av konventionen.